

Twórczość Piotra Michałowskiego (1800–1855) stanowi zjawisko wyjątkowe w sztuce polskiej okresu Romantyzmu, zarówno ze względu na swą artystyczną jakość, jak i na fakt, że jest jedynym u nas przykładem żywiołowej formuły malarzkiej romantyzmu francuskiego. Inspiracje z tego kręgu łączył artysta z fascynacją sztuką wielkich mistrzów XVII wieku. Michałowski, jako malarz, był w zasadzie nieznany swoim współczesnym. Jego bogata osobowość wyraziła się w wielu dziedzinach. Zamożny ziemianin, wszechstronnie uzdolniony i wykształcony, na gruncie rodzimym wślawił się przede wszystkim jako specjalista w zakresie górnictwa i hutnictwa, wzorowy rolnik i administrator rodzinnych majątków pod Krakowem i w Przemyskiem, szanowany mąż stanu. Malarstwo, które było jego wielką pasją i życiowym celem, traktował jako sprawę całkowicie prywatną, możliwą do urzeczywistnienia na szerszą skalę jedynie w Paryżu, gdzie rzeczywiście, już w początkach swej drogi twórczej, osiągnął znaczny sukces. Przeważało jednak poczucie obowiązku, z czym wiązał się powrót do kraju. Obarczony różnymi zajęciami, oderwany od wszelkich przejawów życia artystycznego, osiągnął jednak bardzo wiele, tworząc głęboko indywidualną malarzką wizję swego świata. Dla publiczności odkryty został dopiero w roku 1894, kiedy jego prace wystawiono na Wystawie Krajowej we Lwowie. „Szkoda, że amator i bogaty pan” – napisał o nim Władysław Łuszczkiewicz, nauczyciel i współpracownik Matejki, pierwszy dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, który Michałowskiego wysoko cenił i kupował jego obrazy. Pod wrażeniem „idei malarzkiej” artysty – formy, gestu, materii – byli także m.in. polscy twórcy awangardowi okresu międzywojnia. O tym, jak duże zainteresowanie budzi twórczość Michałowskiego także w naszych czasach, świadczy np. żywy społeczny odzew na zbiórkę pieniężną zorganizowaną w roku 1995 w Muzeum Narodowym w Krakowie w Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w Sukiennicach na zakup pięknego obrazu *Błękitni huzarzy*.

The work of Piotr Michałowski (1800–1855) is without parallel in the art of the Polish Romantic period, both in view of its artistic standard and because it is the only Polish example of the exuberant French Romanticist style of painting. Another source of Michałowski's inspiration was his fascination with the art of the great 17th-century masters. As a painter he was essentially unknown to his contemporaries, but he was an eminently well-rounded personality with successes in several spheres of life. A wealthy landowner, multifariously talented and well educated, in Poland he became known first of all as a specialist in mining and metallurgy, a model farmer and administrator of his family's estates, outside Krakow and in the Przemysł region, and a respected statesman. Painting was his great passion and *raison d'être*, but something that he treated as an entirely private hobby and a pastime that could only be taken any further in Paris, where he indeed had considerable successes even early in his artistic career. When he was called upon to return to his native land, however, his sense of duty prevailed. Though he was burdened with numerous responsibilities and cut off from all forms of artistic life, his achievements were nonetheless significant, and he was successful in creating a deeply individual artistic vision of his world. He was not discovered for the public until 1894, when a number of his works went on display at the National Exhibition in Lwów. "What a shame he was an amateur and a rich gentleman," were the words of Władysław Łuszczkiewicz, a teacher and collaborator of Matejko, and the first director of the National Museum in Cracow, who admired Michałowski greatly and bought his paintings. The Polish avant-garde of the 20th-century interbellum were also impressed by Michałowski's "painterly idea" – his form, style and subject matter. And testimony to the scale of interest in his work in our own times is the prompt public response to the 1995 appeal by the Gallery of 19th-Century Polish Art in the National Museum in Cracow for donations towards the purchase of the beautiful canvas *The Blue Hussars*.